

Asia: VN/17577/2022

Lausuntopyyntö tuomioistuimien ulkopuolisen riidanratkaisun ja sovittelun kehittämiseksi tehdystä selvityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Mitkä ovat pienten ja keskisuurten yritysten merkittävimmät esteet sovittelumenettelyjen käytölle riidanratkaisussa

Selvityksessä on käynyt ilmi, että merkittävimmät esteet pienyritysten ja keskisuurten yritysten sovittelumenettelyn käytölle ovat tietämättömyys muun muassa käytettävissä olevista sovittelumenettelyistä sekä tuomioistuimen ulkopuolella tapahtuvan sovittelun korkeat kustannukset. Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeudella ei ole lisättävää selvityksen kerrottuun lopputulokseen esteiden osalta.

Huomionarvoista sen sijaan on selvityksessä todettu siitä, ettei kaupallisia riitoja voitaisi sovittaa, jos asianosaiset tai heidän avustajansa eivät tiedä sovittelumenettelyn saatavuudesta tai jos he eivät osaa mieltää sovittelua riidanratkaisukeinona. Tältä osin tulee kiinnittää huomiota siihen, että nimenomaisesti avustajilla itsellään on merkittävä rooli ensinnäkin sovittelua koskevan tiedon välittämisessä päämiehilleen ja toiseksi kerrotun riidanratkaisukeinon suosimisessa ensisijaisena ratkaisukeinona. Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus korostaa, että tuomioistuimissa tapahtuva sovittelu on kustannustehokasta, nopeaa ja edullista, minkä vuoksi sen käyttöä tulisi suosia myös pienyritysten ja keskisuurten yritysten riitojen sovittelussa tuomioistuimen ulkopuolisen sovittelun sijasta.

Tulisiko riita-asiain oikeudenkäyntimenettelyä kehittää sovittelumenettelyjen nykyistä suuremman hyödyntämisen suuntaan? Jos, niin millä tavalla?

Kuten edellä on todettu, tuomioistuimissa tapahtuva sovittelu on kustannustehokasta, nopeaa ja edullista. Tuomioistuinsovittelussa on mahdollista saada täytäntöönpanokelpoinen ratkaisu kohtuullisessa ajassa ja pienillä kustannuksilla. Viimeisen kymmenen vuoden aikana tuomioistuinsovitteluiden määrä on lisääntynyt ja tuomioistuimet ovat kehittäneet sisäisesti sovittelumenettelyä monella eri tapaa sekä kouluttaneet tuomareita sovittelijoiksi. Tarjolla oleva tuomioistuinsovittelukoulutus on laadukasta ja monipuolista.

Tuomioistuimet jakavat informaatiota sovittelusta pääsääntöisesti heti riita-asian vireille tulon jälkeen ja monesti vielä uudelleen sekä riita-asian kirjallisessa että suullisessa valmistelussa. Tiedustelut myös usein johtavat siihen, että osapuolet ilmoittavat suostuvansa sovitteluun ja että he myös usein ratkaisevat riitansa sovittelumenettelyn aikana. Toisaalta on muistettava, että sovinnon syntyminen ja sen ajankohta ovat kuitenkin aina riippuvaisia asianosaisten omasta tahdosta ja sovintohalukkuudesta, eikä asianosaisia voi pakottaa tuomioistuinsovitteluun, saati sovintoon.

Kuten Pirkanmaan käräjäoikeuden lausunnossa todetaan, käräjäoikeuksien yhteistyöverkosto on perustanut työryhmän selvittämään valtakunnallisen ohjeistuksen tarvetta tuomioistuinsovitteiluissa sekä vastuutuomariverkoston yhteistyön muotoja lisätäkseen. Edellä kerrottu on omiaan parantamaan entisestään tuomioistuinsovitteilyn laatua eri käräjäoikeuksissa.

Pitäisikö alustavaan sovitteluistuntoon osallistumisesta säätää laissa?

Tuomioistuinsovitteilyn keskeinen periaate on vapaaehtoisuus ja sellaisena sen myös tulee pysyä. Laissa ei tule säätää pakollisesta alustavaan sovitteluistuntoon osallistumista. Pakollinen sovittelu harvemmin on tuloksellista, eikä se ole myöskään omiaan lisäämään asianosaisten sovintohalukkuutta. Pakollinen sovittelu päinvastoin olisi omiaan pitkittämään entisestään oikeudenkäyntien kestoa sekä lisäisi niistä aiheutuvia kustannuksia.

Näettekö tarvetta kehittää tuomioistuinsovitteilyä koskevaa lainsäädäntöä ja millä tavalla, jotta siitä tulisi nykyistä toimivampi vaihtoehto pienten ja keskisuurten yritysten riidanratkaisuun?

Tuomioistuinsovitteilyä koskevassa lainsäädännössä ei ole muutostarpeita ja voimassa oleva lainsäädäntö soveltuu hyvin myös pienyritysten ja keskisuurten yritysten riidanratkaisuun. Tarvetta luoda uutta riidanratkaisumenettelyä jo olemassa olevien lisäksi tai niiden sijaan ei ole.

Pitäisikö Suomeen luoda selvityksessä esitetty tuomioistuimen ulkopuolinen institutionaalinen sovittelumenettely? Jos, niin millainen?

Kuten edellä on todettu, Suomeen ei ole tarvetta luoda uutta tuomioistuimen ulkopuolista riidanratkaisumenettelyä, eikä sellaisen luomiselle ole myöskään esitetty perusteita. Selvityksen mukaan Suomessa on jo tuomioistuimen ulkopuolisia sovittelumenettelyjä, jotka ovat huonosti tunnettuja. On oletettavaa, että tuomioistuimen ulkopuolisten sovittelumenettelyjen käyttö jää myös tulevaisuudessa vähäiseksi.

Tuomioistuimissa toteutettava sovittelu on laadukasta, toimivaa ja tehokasta, eikä se sido merkittävästi tuomioistuimien resursseja.

Näettekö tarvetta sille, että pienten ja keskisuurten yritysten välisiä riitoja voitaisiin käsitellä jossakin ratkaisusuositusta antavassa lautakunnassa kuten kuluttajariitalautakunnassa?

Ei ole tarvetta perustaa erityistä lautakuntaa käsittelemään pienyritysten ja keskisuurten yritysten välisiä riitoja.

Muita kommentteja selvityksestä?

Perttilä Jenni
Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus

Virrankoski Paula
Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus